

ט' באדר א' תשפ"ב, 10.2.2022

גיליון מס' 792

פרשת תצווה

דימויי הנר במדרשי חז"ל

מאת עוזי פז, עין הנצי"ב

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֵיךְ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד [שמות כז, כ]

האם ייתכן שחכמי בבל אשר חילקו את פרשות השבוע, בחרו במכוון לפתוח שתי פרשות דווקא במצות, כי חשובים היו להם המדרשים הקושרים את האור והנר לנושאים רוחניים? שהרי תפיסת האור והנר כמשל לתורה מתבקשת ביותר. ואכן כבר במקרא אנו מוצאים זאת, במיוחד בתהלים ובמשלי כפי שנראה להלן.

לפנינו ארבעה דימויים חינוכיים הנאמרים בקובץ אחד מיד בפתיחה של מדרש האגדה לפרשת תצווה:

"ואתה תצווה... להעלות נר תמיד" כתיב: **כי נר מצוה ותורה אור** וְדָרְךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר: (משלי ו' כ"ג), מפני מה נמשלה המצוה בנר? - מה הנר הזה מדליקין מאותו כמה נירות, וכן מרבין תורה ברבים, כמה תלמידים הגונים מעמיד, והוא אינו חסר כלום, אבל מוסיף חכמה כמו שאמרו רבותינו ז"ל: הרבה למדתי מרבתי ומחברי יותר מרבתי ומתלמידי יותר מכולם.

מדרש זה מופנה כנראה, כנגד תלמידי חכמים העוסקים בתורה לעצמם וחוששים מ"בטול זמן" כאשר ילמדו אחרים. עליהם ללמוד מהנר שאינו נחסר ואינו נפגם כאשר אחרים נהנים מאורו. מעניין שהבעיה התעוררה די מוקדם כפי שאולי ניתן לחוש מהמשנה הראשונה בפרקי אבות:

[*] משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ... לאנשי כנסת הגדולה הם אמרו שלשה דברים: ... **והעמידו תלמידים הרבה** ... (אבות פרק א משנה א).

וכן מצאנו נזיפה חמורה בנושא:

היה רבי מאיר אומר: הלומד תורה ואינו מלמדה - זה הוא [במדבר פרק טו] דְּבַר ה' בָּזָה וְאֵת מִצְוֹתוֹ הִפָּר !! [סנהדרין דף צט עמוד א]

וכמה דורות אחריו:

ואמר רבי יוחנן: כל הלומד תורה ואינו מלמדה - דומה להדס במדבר [ראש השנה דף כג עמוד א]

כלומר איש אינו נהנה מריחו הטוב.

אמר רב נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה כעץ, שנאמר **עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר** [משלי, פרק ג], לומר לך: מה עץ קטן מדליק את הגדול - אף תלמידי חכמים, קטנים מחדדים את הגדולים. והיינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן. [תענית דף ז עמוד א]

ובקצור נמרץ: נר לאחד נר למאה [שבת דף קכב עמוד א]

גם הדימוי הבא הנזכר במדרש הפותח את פרשתנו בא לאושש רעיון דומה:

דבר אחר - מה הנר הזה מאיר לטובים ולרעים אף הצדיק בעשותו טובה מציל כל העולם, שנאמר... **וְצַדִּיק יְסֹד עוֹלָם** (משלי י" כ"ה).

כאן אין הכוונה דווקא ללימוד תורה, אלא לכל מעשה אשר מביא תועלת לאחרים, אפילו לרשעים! לפנינו חינוך לאזרחות טובה. עשית הטוב באשר הוא טוב. ללא צפייה לגמול כל שהוא. שהרי הדלקת הנר נעשית לצורכו של היחיד מבלי להבחין שהרבים נהנים באותו זמן. על אחת כמה וכמה כאשר האדם תורם מרכושו לאחרים זכותו גדולה לאין ערוך. וכך נאמר בהמשך למדרש שבראש הפרשה:

דבר אחר -מה הנר הזה כשאתה קוצץ את הפתילה [=מבגד] מוסיף אורה, כך המצוה כל זמן שהאדם עוסק בה ומוציא הוצאה אינו חסר אבל מוסיף, שנאמר **פֶּזֶר נִתַּן לְאֲבִיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֲמַדַּת לְעַד קָרְנוֹ תְרוּם בְּכָבוֹד** (תהלים קי"ב ט').

מי יתן ונזכה שיתקיים בנו הנאמר במדרש האחרון שבפתיחה לפסוק הראשון של פרשתנו:

דבר אחר - מה הנר הזה השלהבת עולה לשמים, אף העושה צדקה תפלתו עולה לשמים, שנאמר **אֲנִי בְּצַדִּק אֶחָזֶה פְּנִיד אֲשַׁבְּעָה בְּהַקִּיץ תְּמוֹנַתְךָ** (שם י"ז ט"ו)

שבת שלום

עוזי פז. חבר קיבוץ עין הנצי"ב. מלמד במדרשת עין הנצי"ב

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש להירשם בקישור: <https://forms.gle/bzbZhmBafTeQLY3k6> תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il